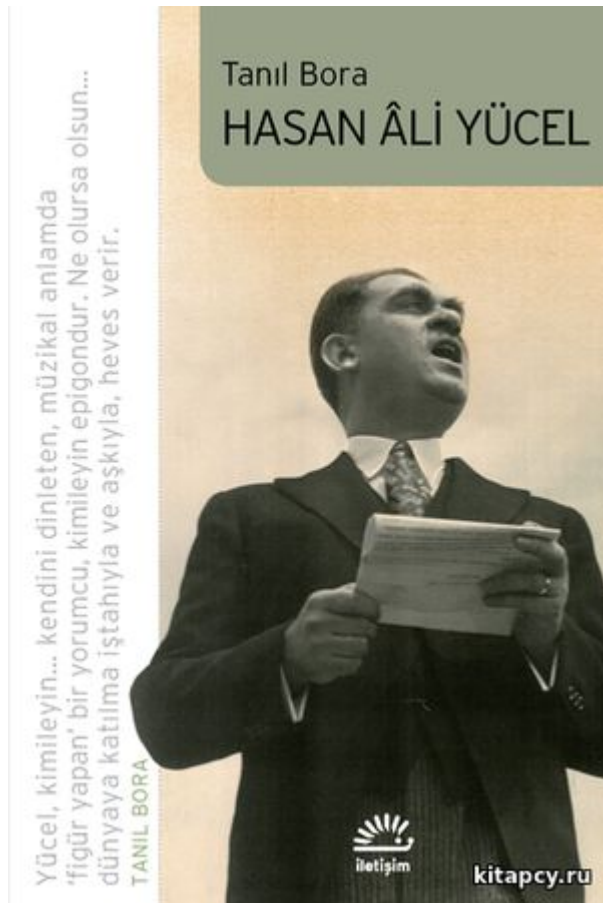

Boşluga sowrulmak

Category: Goşgular, Kitapcy, Publisistika, Söhbetdeşlik, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Boşluga sowrulmak BOŞLUGA SOWRULMAK

“Maoçy dostum” joşdy:

“ – Hasan Aly Yüjel ýalňyşdy. Oba hojalyk institutlaryny guran pedagogdan hemme zatdan ötri Namyk Kemal, Ömer Seýfetdin, Ýunus Emre ýalylyary görnetin öňe çykararyna garaşylýardy. Günbatar klassyklary ikinji derejeli iş.”

Türkçä terjime edilen «Günbatar klassyklarynyň» eserler tapgyrynda nämeleriň bardygyny «gadyrdan dostum» bilmeýärmikä? «Günbatar» sözünü eşdenden aşa tolgunan bolarly, ýogsam bolmasa...

Hasan Aly Yüjeliň bilim ministri bolan döwründe onuň tagallasy bilen neşir edilen kitaplaryň arasynda altmyş alty yslam eseri bar, neşir edilen kitaplaryň arasynda ilkinji türk dili boýunça ylmy-çeper işler bar.

Meselem, Ýusup Has Hajybyň “Kutadgu Biligi” bar.

Meselem, Edip Ahmet Yüeknekininiň “Atebetül Hakaýyk” eseri bar.

Döwlet diliniň we döwlet kitaphanasynyň gurulmagy üçin Neşirýat kongresini we lingwistik komissiýasyny toplan, «Orfografik sözlük, «Türkçe sözlük» ýaly on küti sözlük neşir etdiren, Konstitusiýanyň dilini türkçeleşdiren ministr Ýüjeliň türk dilini arap-pars dilleriniň okkupasiýasyndan halas eden kitaplary çap etdirmegine geň galyp oturasy iş ýokdy...

Diňe bular däl, Ýüjel bitiren asylly işleriniň sanawynda nämeler ýok:

Meselem, Şeýh Galybyň «Hüsni-yşk» eseri bar, Omar Haýýamyň «Rubagylary bar, Feridetdin Attaryň “Mantyk al-taýry” bar, Möwlana Rumynyň «Rubagylary», «Diwany Kebiri» bar, Nyzamylmülkiň «Syýasatnamasy» bar, Farabynyň «Ideal döwlet», «Bagtlylygy gazanmak», «Ylymlaryň sanawy» traktatlary bar, Sagdy Şirazlynyň «Hafyz diwany» bar, Bakynyň «Diwany» bar, Abdylbaky Gölpynarlynyň «Ýunus Emräniň ömri we döredijiligi» ylmy işi bar, «Dädem Gorkudyň hekaýatlary» bar, tasawwuf aşygy möwlewi biri bolan Hasan Aly Ýüjeliň ýazdyrmaga başlan «Yslam ensiklopediýasy» bar...

■ ÖZ ÝAZANLARYNA SEREDIŇ

Hasan Aly Ýüjeli bilmeýän, onuň ýazan eserlerinden bihabar biri diňe şeýlekin boş yňdarma sözleri sözläp biler...

Ýüjeliň ýazanlaryndan aglabasy dili yönekeýleşdirmegi maksat edinen işlerinden käbir mysallar bereýin:

Meselem, «Ruhiýat Elifbasy» bar, Möwlana Rumynyň «Rubagylary», «Manzum Lewhasy» bar, «Türk edebiýatyndan nemunalary» bar, «Sungat söhbetdeşlikleri» bar, «Gadymy taryh we togsan bäşe tarap» bar (Tewfik Fikretiň osmanly dilinde ýazandygy üçin düşünmesi kyn goşgular kitabyny yönekeýleşdirilen görnüşde türk elipbiýinde çap etdirdi), «Türk edebiýatyna umumy garaýyş» bar, «Dönen ses», «Siziň üçin» «Dört haýwan, bir ynsan» ýaly goşgular ýygyndysy bar, «Edebiýatyň taryhy» bar, «Alla birdir!» bar, «Medeniýet baradaky düşüňjeler» bar, başlangyç synplardan liseýe çenli ýazan okuw kitaplary bar. “Maoçy dostum” nädip “Hasan Aly Yüjel ýalňysdy” diýip bilýärkä?

Asyl onuň özi ýalňysýar – boşluga sowrulýar!

Onuň iň gowy bilýän ugry bolan «maoçylykdan» mysallar bereýin:

■ KONFUSIÝ-ÝUNUS

Amerikan žurnalisti hytaý rewolýusiýasy döwründe Mao Szedundan interwýu aldy.

Szedun mekdepeden soň her gün baryan Hunan prowinsiýasynyň kitaphanasynda nämeleri okandygtny gürrüň berdi:

» – *Adam Smitiň «Halklaryň baýlygy», Çarlz Darwiniň «Görnüşleriň gelip çykyşy» we Jon Stýuart Milliň ahlak hakynda ýazan kitaplaryny okadym. Ž.Ž.Russonyň eserlerini, Spenseriň «Mantygyňy» we hukuk hakynda-da Monteskýeniň ýazan kitabyňy okadym... Gadymy grek mifologiyasyny-da okadym...*

Edgar Snow “Hytaýyň üstündäki Gyzyň Ýyldyz» kitabynda şu aşakdaky maglumatlary-da berdi:

“Mao tutanyerli pelsepe öwrenijisidi. Diňe marksist filosoflary däl, eýsem Spinoza, Kant, Gýote, Gegel, Russo dagylary-da okaýardy...”

Özem ol okan kitaplaryny egindeşlerine-de berip, bu Günbatar referatly çeşmelere salgylanyp dersler berýärdi...

“Dostum” şo döwür ýaşan bolsa muňa-da: “ýalňyşýaň, gadyrdan Mao, ilki Konfusiden okatmalydyň!” diýerdimikä?

Gaýtam Szedun Konfusiý başlyklaýyn ähli tradision taglymata garşy gitdi. Munuňam üstesine «Medeni rewolýusiýa» döwründe Buddanyň heýkellerini ýer bilen ýegsan etdirdi. Geň ýeri, düýnki gün «dostum» bulary alkyşlaýardy, bugünki gün tasawwufa gyzygyp Ýunus Emre söýgüsine özüni aldyrdy! «Düýn – düýnde galdy, bugün – bugündür» pragmatizminiň alamaty myka bu?

Ýaňsy bir ýana... Hytaý rewolýusiýasynyň ilkinji ýolbaşçysy Mao Szedun Günbataryň klassyklaryny okansoň hakyky sosialist boldy. Şeýle-de, Hytaýyň häzirki döwlet ýolbaşçysy Si Szinpin çykyşlarynda Çehow, Puşkin, Wiktor Gýugo, Leýbnis, Tolstoý ýaly Günbataryň we rus edebiýatynyň klassyklarynyň adyny ýygy-ýygýdan tutýar. Ol ýaşlygynda Gýotäniň «Faustyny» okajak bolup on baş kilometr ýoly pyýada ýöräp geçendigini aýdýar...

“Maoçy dostum” ministr Ýüjele gönükdiren soragyny hytaýly ýolbaşçylardanam sorap biljekmikä “Ideologik we medeni kökleriňiz nirede?” diýip?..

Hytaý öz ýerinde durmalysy ýaly sarsman, ynamly dur welin,

«dostumyň» kellesini AKP bulaşdyrды öýdýän! Gyzyklanýan zadym,
ol Gazala haçan gerekli üns bererkä? Daş edewersin! Ýa olam
Gazaly ýaly «degene gözüm menden däl» edip, akyly öňde tutýan
akyldarlary “zyndyk” yglan etjekmikä?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 21.08.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika